

Posudek na bakalářskou práci:

Martin Pohl: Analýza českých překladů Caesarových *Zápisů*

Práce Martina Pohla se zabývá moderními překlady Caesarových *Zápisů o válce Galské*. Zkoumá překlady, které vcházely od čtyřicátých let dvacátého století do současnosti a které – na rozdíl od předkladů dřívějších – mají jisté literární aspirace; zabývá se přitom zejména stránkou stylistickou.¹

Martin Pohl si pro svou bakalářskou práci zvolil vhodné téma, které vyplynulo z jeho dlouhodobého zájmu o osobnost a spisy Gaia Julia Caesara. Na své bakalářské práci pracoval průběžně téměř čtyři semestry a pracoval velmi samostatně; během poměrně dlouhé přípravné fáze prováděl celou řadu předběžných analýz mnoha různých aspektů jednotlivých překladů a tyto analýzy zpracovával statisticky formou grafů: v bakalářské práci se nakonec bohužel objevuje pouze část těchto statistik (nacházejí se zejm. ve třetí kapitole, poté *passim*), ale kolega Pohl se při jejich vytváření velmi detailně seznámil jak s českými překlady, tak také s latinským originálem.

Mezi výrazné klady práce patří její smysl pro detail a pozornost ke grafickým a nakladatelským aspektům překladu. Martin Pohl si tak například všímá, že (v rozporu s obecně rozšířeným a opakovaným názorem) druhé a třetí vydání Burešova překladu není totožné; že novější vydání překladu Kalivodova z r. 2009 je značně redakčně zanedbané; také si všímá často nelogického a nedůsledného přebírání poznámek a mapek z vydání do vydání, při němž nedochází k adekvátním úpravám transkripce a systému odkazování. Zamýšlí se také nad mírou užitečnosti a vhodným umístěním některých paratextů (mapky, vysvětlivky, předmluvy) a žádá, aby vydání překladu bylo k čtenáři přívětivé i v těchto aspektech (které bývají nezdůvodněně přezírány jakožto cosi vnějškového a povrchního), aby uspořádání těchto podpůrných materiálů bylo racionální a jejich obsah relevantní, zároveň aby však také nebyl podceňován čtenářův intelekt přehnaným dovysvětlováním a zbytečným rekapitulováním právě přečteného.

Vlastní těžiště práce spočívá v analýze jednotlivých překladů (s. 22–83). I zde prokazuje Martin Pohl filologickou preciznost, postřeh a značnou kritičnost. Těchto šedesát stran může sloužit jako bohatá zásobárna nejrůznějších překladatelských nepozorností, nedbalostí, neuvážlivostí a nešťastných řešení: kol. Pohl se zaměřuje zejména na špatně přeložená místa, což ve výsledku – alespoň na mě – působí dojmem jistého pranýře. Myslím, že se celkově jedná o pasáž velmi poctivě zpracovanou a přínosnou, zároveň však úplně neplní proklamovaný cíl „vyjevit podstatu každého posuzovaného překladu tím, že zachytí rysy, které překlad charakterizují a odlišují od ostatních“ (s. 7): ve výsledku se tedy z předložené práce málo dozvídáme o pozitivních kvalitách jednotlivých překladů a mnohem více o jejich aspektech negativních.

I po opakovaném zvážení nemohu souhlasit s tezí, že Kalivodův překlad, který vyšel v nakladatelství *Naše vojsko*, mohl být ovlivněn zamýšlenou cílovou skupinou, kterou představovali vojáci (s. 52). Domnívám se, že používání moderních vojenských termínů u Kalivody může souviset spíše se snahou

¹ Srov. s. 7: „[...] se tato práce zaměří na stylistickou stránku překladů.“

o funkční ekvivalenci (Caesar používá vojenské termíny > překlad používá vojenské termíny >>> v obou případech má čtenář dojem, že slyší promlouvat vojenského profesionála) a že k vydání v *Našem vojsku* se mohlo přistoupit také proto, že v *Antické knihovně* již Caesarův svazek existoval. Kolega Pohl má nicméně na svou tezi právo, bylo by však zřejmě dobré vyzpovídat klíčovou osobu, tedy dr. Kalivodu.

Některá fakta nejsou doložena citací, např. tvrzení (s. 20, pozn. 31), že Ivan Bureš zemřel roku 1947 (tato informace jistě nepatří k obecným znalostem). Toto tvrzení je pravdivé, bylo by však vhodné podpořit ho zdrojovou citací, příp. citací *Lexikonu české literatury* (Svazek 1: A–G. Ed. V. Forst. Praha: Academia 1985), kde má Bureš biografický medailon. Jindy je některé tvrzení citováno zdrojem poněkud nečekaným: např. pro informace o římském měření hodin a o nočních hlídkách je na s. 16 a 17 (pozn. 26 a 28) citován NAPOLEON III, 1866: zde by se opět spíše hodilo citovat nějaký v oboru obecně uznávaný zdroj encyklopedického charakteru (jako např. *The Oxford Classical Dictionary* a/nebo *Der Neue Pauly*).

Někdy může čtenáře nemile překvapit jistá formulační nepřesnost, které by se filolog neměl dopustit: *ježto* není archaický „tvar“ spojky *protože* (s. 20), nýbrž její knižní synonymum; za zvláštní považuji také referovat k Caesarovým zápiskům jako ke „knize“ (s. 14: *vzhledem k tematickému zaměření knihy*): raději bych hovořil o sedmi knihách (v antickém významu *liber*) anebo prostě o spisu, díle, *Zápisích* apod. Za stylisticky těžkopádná považuji i pasiva v *Závěru* (s. 84: [...] *se přistoupilo k důkladné analýze; dospělo se k názoru, že...*).

Pravopisná úroveň práce je výborná, překlady jen zřídka, citace standardní. Po formální stránce působí rušivě pouze nesoustavné užívání funkce „zarovnat do bloku“; stránka 82 je omylem zcela prázdná; kniha CAESAR, Julius: *The Battle for Gaul*, citovaná na s. 33, v pozn. 45, chybí v závěrečném přehledu literatury. Mně osobně pak mezi použitou literaturou chybí také některé základní translatologické práce, např. *Umění překladu* Jiřího Levého. Zarazilo mě také, že kolega Pohl necituje ani bakalářskou práci Kláry Kejíkové: *Porovnání překladů Caesarových Zápisů o válce galské z gramatického hlediska* (Masaryková univerzita, Brno, 2015; vedoucí dr. Jana Mikulová), na jejíž existenci mě sám kdysi upozornil, a která by si jistě citaci zasloužila (přestože se zabývá zejména překládáním Caesarových ablativů absolutních a pasivních konstrukcí, jimž se kolega Pohl nijak speciálně nevěnuje).

Závěr práce (s. 84) je podle mého soudu příliš stručný a neplní dobře funkci syntetickou a rekapitulační.

Přes výše uvedené výtky se domnívám, že bakalářská práce Martina Pohla **má být připuštěna k obhajobě** a navrhuji hodnotit ji známkou **výborně** nebo **velmi dobře**, podle průběhu obhajoby (během níž by měl diplomand zodpovědět, zda považuje své kapitoly o jednotlivých překladech za objektivní, reprezentativní a vyvážené a proč v práci chybí odkaz na práci Kláry Kejíkové).